

STATEN VAN CURAÇAO

ZITTINGSJAAAR 2015 - 2016 -

LANDSVERORDENING van de
houdende vaststelling van regels inzake de zorg voor dieren en de uitoefening
van dierengeneeskunde (Landsverordening bescherming dieren en uitoefening
dierengeneeskunde) (Lei pa bienestar di animal)

No. 3 MEMORIE VAN TOELICHTING

§1. Inleiding

Dieren leven in het wild of worden gehouden door de mens. Dieren spelen een belangrijke rol in de samenleving. Iedereen heeft direct of indirect met dieren te maken. Indien dieren worden gehouden is dit meestal als gezelschapsdier, als bewaking, als lastdier of als landbouwdier voor de voedselproductie. Wanneer dieren worden gehouden door de mens, zijn zij volledig afhankelijk van de mens, wat maakt dat dieren kwetsbaar zijn. Omdat dieren in deze situatie niet voor zichzelf kunnen zorgen, is de houder van dieren verantwoordelijk voor het welzijn van de dieren die hij houdt. Het is van belang dat het welzijn van dieren wordt gewaarborgd vanwege de intrinsieke waarde van dieren. Voor de mensen die dieren houden om emotionele reden en als liefhebberij, speelt het dierenwelzijn een belangrijke rol. Maar ook voor niet eigenaren en de samenleving als geheel, zijn dieren, zij het minder direct, belangrijk. Het uitgangspunt van en motivering voor deze wettelijke regeling is het belang dat gehecht wordt aan de intrinsieke waarde van het dier; dat is de erkenning van de eigenwaarde van dieren, zijnde wezens met gevoel die zorg behoeven. Daarnaast kan worden gewezen op tal van bijkomende motieven die indirect aanleiding kunnen geven tot het vaststellen van een wettelijke regeling waarin het dierenwelzijn wordt behartigd.

Zo kan in de eerste plaats gewezen worden op het economische motief als reden voor de verbetering van het dierenwelzijn op ons eiland. Curaçao is voor een substantieel deel afhankelijk van de toeristische sector. Het is algemeen bekend dat toeristen het als negatief en zelfs storend ervaren als zij dieren, zwervend langs of over de wegen, vermagerd, mishandeld, verwaarloosd of ziek, zien. Het oplossen of in ieder geval verbeteren van de

dierensituatie in Curaçao zou zorgen voor een positiever straatbeeld en jegens toeristen positiever beeld op Curaçao.

Ten tweede kan in het verlengde van het voorgaande worden gewezen op de verkeersveiligheid. Regelmatig vinden verkeersongelukken plaats doordat dieren zich op wegen bevinden.

Ten derde kunnen door zwerfdieren, zieke dieren en onhygiënische toestanden ziektekiemen worden verspreid, waardoor mensen (en dieren) ziek kunnen worden.

Ten vierde dient erop gewezen te worden dat de overtuiging in de gehele samenleving en het handelen volgens die overtuiging dat dieren met respect en diervriendelijk behandeld moeten worden, een essentiële voorwaarde kan zijn om geweldsmisdrijven in het vroegste stadium tegen te gaan. Uit onderzoek is namelijk vast komen te staan dat er een onomstotelijk verband bestaat tussen geweldsdelicten, waaronder huiselijk geweld enerzijds en mishandeling en verwaarlozing van dieren.

Inmiddels zijn vele internationale onderzoeken afgerond, waaruit onomstotelijk is vast komen te staan dat een grote meerderheid van plegers van ernstig geweld tegen of moord van mensen als klein kind zijn begonnen met het plagen en vervolgens mishandelen van dieren. Enerzijds vloeide het gewelddadige gedrag bij het kind voort uit nieuwsgierigheid ten aanzien van kleine dieren en het niet kunnen overzien van de gevolgen van het eigen gedrag bij het dier, terwijl dit gedrag niet werd gecorrigeerd door de verzorgers van het kind. Anderzijds kwam het gewelddadige gedrag voort uit de gevoelens van onmacht en woede van het kind en het nabootsen van geobserveerd gedrag door het kind vanwege mishandeling van het kind en/of gezinsleden door diens verzorgers ('huiselijk geweld'). Vaak werden broertjes of zusjes of klasgenootjes vervolgens slachtoffer en tijdens het volwassen leven van de pleger werden de partner en (eigen) kinderen en huisdieren het slachtoffer. In de onderzoeken is zowel geestelijk als lichamelijk en seksueel geweld betrokken. Ook zijn de resultaten met variaties vergelijkbaar in verschillende 'lagen' van de bevolking. Indien derhalve een (huis)dier wordt mishandeld, verwaarloosd of zelfs gedood door een kind of een volwassene, dan is dit een zeer sterke indicatie dat in het huishouden van deze personen sprake is (of spoedig komt) van 'huiselijk geweld'.

Door de Amerikaanse Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention wordt dierenmishandeling als indicator voor huiselijk geweld gehanteerd. Verwezen wordt naar het rapport van de Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention, getiteld "Animal Cruelty Prosecution, Opportunities for Early Response to Crime and Interpersonal Violence".

Op Curaçao is het onderwerp dierenwelzijn een onderwerp dat onder de verantwoordelijkheid van de Minister van Volksgezondheid, Milieu en Natuur valt.

Alvorens nadere uitleg te geven over de inhoud van dit ontwerp, wordt in het volgende hoofdstuk een korte weergave gegeven van de wettelijke regelingen

die op Curaçao bestaan ter zake dieren. Een terugblik laat zien hoe de overheid tot nu invulling heeft gegeven aan het onderwerp dieren en dierenwelzijn, opdat het helder wordt waar we staan als land en hoe wij hier verder invulling aan moeten geven.

§2. Bestaande wettelijke regelingen inzake dieren

Op dit moment bestaan er diverse wettelijke regelingen met het dier als onderwerp. Elk van deze regeling is geschreven ter realisering van een specifiek doel. In het ene geval is het voorkomen van uitsterving de reden waarom de wettelijke regeling is opgesteld, in het ander geval dient de wettelijke regeling ter bescherming van de mens tegen een gevaarlijke hond, zoals de Eilandsverordening gevaarlijke honden. Zo kent Curaçao de Verordening van den 20sten juli 1926 tot bescherming van diersoorten, nuttig voor land- en ooftbouw of die langzamerhand uitsterven en op welke voortbestaan prijs wordt gesteld. Op basis van deze verordening is een landsbesluit vastgesteld, laatstelijk gewijzigd in 1971, houdende de bescherming van herten en een groot aantal vogelsoorten. Onder bescherming dient te worden verstaan dat deze dieren niet mogen worden gedood, vervoerd, te koop worden aangeboden, worden uitgevoerd of in gevangenschap worden gehouden. Het reikt te ver om in deze toelichting een beschrijving te geven van het doel van alle bestaande wettelijke regeling. Hieronder wordt alleen een opsomming gegeven van de bestaande wettelijke regeling met het dier als onderwerp:

1. Verordening van den 20sten juli 1926 tot bescherming van diersoorten, nuttig voor land- en ooftbouw of die langzamerhand uitsterven en op welke voortbestaan prijs wordt gesteld (P.B. 1924, no. 2) met uitvoeringsbesluit;
2. Eilandsverordening van de 14de October 1952 tot vaststelling van de Hondenverordening 1952 (AB 1952, no. 4);
3. Europees Verdrag inzake de bescherming van slachtdieren (P.B. 1986, no. 64);
4. Landsverordening grondslagen natuurbeheer en bescherming (P.B. 1998, no. 49) krachtens welk onder andere de dieren opgenomen in (de bijlagen van) het verdrag van CITES-verdrag (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora), de Bonn-conventie (Verdrag inzake de bescherming van migrerende wilde diersoorten), SPAW-protocol (Protocol concerning Specially Protected Areas and Wildlife in the Wider Caribbean Region) en het Zeeschildpaddenverdrag, worden beschermd;
5. Landsverordening invoer kleine dieren 1952 (P.B. 1952, no. 123);
6. Landsverordening in- en doorvoerverbod kleine dieren afkomstig uit Zuid- en Midden-Amerika (P.B. 1995, no. 26);
7. Krachtens de Warenlandsverordening (P.B. 1997, no. 334), de Slacht- en keuringsverordening Curaçao 1933 (P.B. 1933, no. 17) en de Quarantaineverordening (P.B. 1931, no. 92) zijn wettelijke maatregelen

getroffen om de invoer van levende dieren, vlees van dieren en andere producten te onderwerpen aan een verbodsregeling;

8. Eilandsverordening gevaarlijke honden (A.B. 2007, no. 89);

9. En de bepalingen inzake dieren in de Landsverordening openbare orde (P.B. 2015, no. 31).

Ook strafrechtelijk worden dieren beschermd. In het Wetboek van Strafrecht zijn de bepalingen 2:335, 3:10, en 3:54, strafbepalingen met het dier als onderwerp. Zo wordt bijvoorbeeld het mishandelen van dieren strafbaar gesteld, het houden van diereengevechten, alsmede het castreren van dieren door anderen dan dierenartsen. De vorengenoemde handelingen zijn slechts voorbeelden, en niet een volledige opsomming van de strafbepalingen ter zake van handelingen die dieren betreffen.

§3. Dierenartsen

De dierenartsen leveren een directe bijdrage aan de gezondheid en het welzijn van dieren en de voedselveiligheid, en daarmee aan de volksgezondheid.

De dierenarts oefent een zogeheten “vrije beroep” uit. Een vrij beroep wordt in het algemeen gedefinieerd als een beroep dat wordt uitgeoefend op grond van een relevante beroepskwalificatie door een persoon die persoonlijk, op eigen verantwoordelijkheid en professioneel onafhankelijke, intellectueel ideële prestaties verricht ten behoeve van de opdrachtgever en de samenleving in het algemeen. Daarbij is de kwaliteit van de te leveren prestatie voor de afnemer vaak lastig te beoordelen en dient de beoefenaar rekening te houden met de, mogelijk tegenstrijdige, belangen van de afnemer en van de samenleving.

Om de kwaliteit van de dienstverlening te borgen, worden vrij beroepen, zoals die van arts, dierenarts, notaris en accountant, door de overheid gereguleerd. De toelating tot de uitoefening van het vrije beroep wordt aan voorwaarden gebonden en indien nodig kan een toelating worden ingetrokken.

Ondanks het belang van de dierenarts in het behoud en de bevordering van de volks- en diergezondheid en het dierenwelzijn, is dit beroep niet erkend op Curaçao en is derhalve een ieder “bevoegd” zich als dierenarts te vestigen. Dit gegeven kan tot gevaarlijke en ongecontroleerde toestanden leiden bij de overheid en de samenleving in het algemeen. Men denke hierbij aan de gevolgen door het gemis van de vooraanstaande rol van de dierenarts als bewaker van de volks- en diergezondheid, de consequenties van het oneigenlijke gebruik van antibiotica in de dierlijke voedingsector en de praktijk (de microbiologische resistentie problematiek) en de terugkeer van de voorheen als uitgeroeid beschouwde ziekten. Bovendien is er, vanwege de ontbrekende wetgeving, geen overheidsinstantie om de klachten van de burger over vermeende gevallen van onkundigheid van de beroepsbeoefenaren in behandeling te nemen.

Het is de primaire taak van de overheid om middels het toezicht en de handhaving het volk en de dierenpopulatie te beschermen tegen onbevoegden die zich begeven op dit vakgebied en zorg te dragen voor een goede registratie van bevoegde en voldoende gekwalificeerde dierenartsen.

De voorgenoemde verantwoordelijkheden van het beroep dierenarts worden wel neergelegd in belangrijke wetten van deze samenleving, zoals de Slachten keuringsverordening 1933 en de Landsverordening op de geneesmiddelenvoorziening, maar van enige wettelijke erkenning van het beroep en de daaraan verbonden kwaliteitseisen is geen sprake. Dat gegeven verzwakt het uiteindelijke doel van de onderhavige wetgeving en de geloofwaardigheid jegens de samenleving aanzienlijk.

Het is dan ook om die reden dat in deze landsverordening regels zijn opgenomen terzake de uitoefening van de diergeneeskunde.

§4. De totstandkoming van een dierenlandsverordening voor Curaçao

In het jaar 2012 hebben een aantal personen, onder leiding van de Stichting Dierenhulp Nederland, het initiatief genomen om een algemene dierenlandsverordening voor Curaçao op te stellen. Men wilde graag een einde maken aan het leiden van dieren, waarbij vooral het veel voorkomend fenomeen van het 24 uur vastzetten van honden aan een ketting, een doorn in het oog was voor deze groep mensen. Deze groep heeft een basisdocument opgesteld, waarop ondergetekenden hebben voortgeborduurd en waarvan uiteindelijk onderhavige ontwerp landsverordening het resultaat van is.

Dierenwelzijn staat hoog op de agenda van een grote groep mensen in onze samenleving, getuige de vele particuliere initiatieven die het dierenwelzijn nastreven. Genoemd kan worden de Fundashon Kuido di Animal Korsou, I-Animal, Fundashon Dierenhulp, CARF Curaçao, Hadoc, Rescue Paws Curaçao Foundation, Curacao Animal Rescue and Education en Feed Friends Foundation. Mogelijk bestaan er meer organisaties waar ondergetekenden niet op de hoogte zijn van hun bestaan.

Deze organisaties ontfermen zich grotendeels om het welzijn van honden en katten. De Stichting Dierenbescherming is de enige organisatie die overheidssubsidie ontvangt.

In de gesprekken die de fractie met een aantal van de hierboven genoemde organisaties heeft gehad, is naar voren gebracht dat de verwaarlozing en mishandeling van dieren, alsmede de grote getallen aan zwervhonden, een groot probleem is op het eiland. Dieren, vooral honden, maar ook paarden en ezels worden niet goed verzorgd, krijgen niet voldoende water en voedsel en zijn vaak hele dagen aan een ketting of in een ruimte dat niet voldoende beschutting biedt. Men acht het belangrijk dat de overheid optreedt om een einde te maken aan het dierenleed op het eiland. Daarnaast zal door de overheid en indien wenselijk en mogelijk ondersteund door particuliere organisaties meer voorlichting moeten verstreken aan de samenleving inzake het belang van het dierenwelzijn, niet alleen ter bescherming van het

dier, maar ook voor de relatie mens dier en het algehele welzijn van de mensheid. Dierenwelzijn moet hoog op de agenda van onze gezagdragers komen te staan.

Onderhavige ontwerp landsverordening is ook voorgelegd aan het hoofd van de Veterinaire Dienst, dhr. Dwarkasing. De regels inzake de registratie van dierenartsen zijn in overleg met het hoofd Veterinaire dienst aangepast.

In dit ontwerp is voorts om een zo duurzaam mogelijk beschermend kader te bieden, ervoor gekozen om een algemeen kader te creëren en anderzijds specifieke regels ter zake honden en ter zake katten. In een later stadium kunnen er specifieke regels worden vastgesteld terzake andere diergroepen, zoals bijvoorbeeld paarden en vogels, aangezien dierenwelzijn niet beperkt is tot een bepaalde soort dieren.

Aangezien het doel is om daadwerkelijk dieren te beschermen en hun welzijn te waarborgen, zijn ook maatregelen ter handhaving van de regels noodzakelijk. Het doel daarbij is om zo snel en daadkrachtig mogelijk te kunnen optreden, de overtreders te kunnen dwingen tot naleving van de regelgeving, en indien dit niet mogelijk is de instrumenten te hebben om de rechtens juiste situatie te creëren of in het uiterste geval dieren in beslag te kunnen nemen. Daarbij is het wel noodzakelijk dat dit zo snel mogelijk kan geschieden en ook in deze procedures en handelingen het dierenwelzijn wordt gewaarborgd, waaronder de locaties en wijzen van opvang bij onder andere inbeslagname van dieren. Juist omdat de dieren al uit een ontoelaatbare situatie zijn verwijderd.

Vanwege het ontbreken van een landsverordening houdende regels van algemene bestuursrecht, hebben ondergetekenden separaat een hoofdstuk met bestuursrechtelijke handhavingbepalingen in deze landsverordening moeten opnemen.

§5. Financiële paragraaf
P.M.

§6. Raad van Advies

§7. Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1

In het voorgestelde artikel 1 zijn de begripsbepaling opgenomen.

Dierenarts

Ingevolge deze begripsbepaling is een dierenarts degene die in Nederland zijn diploma heeft gehaald aan de enige universiteit waar dierenartsen worden opgeleid. Daarnaast wordt bij

of krachtens landsbesluit universiteiten aangewezen waartoe het diploma of graad aan deze universiteit op Curaçao toegang verschaft tot het beroep dierenarts.

Paraveterinair

Een paraveterinair (ook wel dierenartsassistent) is iemand die een dierenarts ondersteunt bij diens werkzaamheden en die zelfstandig kleine medische handelingen uitvoert bij dieren. Bij sommige instellingen wordt een verschil gemaakt tussen een reguliere dierenartsassistent, die alleen receptiewerkzaamheden uitvoert en een paraveterinair dierenartsassistent, die daarnaast zelfstandig medische handelingen mag verrichten.

Paraveterinairs hebben doorgaans de volgende taken:

- assisteren van de dierenarts tijdens spreekuren en in de operatiekamer (onder meer het prepareren van medicijnen en het vasthouden van de dieren);
- assisteren van de dierenarts bij het maken van röntgenfoto's en echoscopieën;
- ontvangen van eigenaren of verzorgers van het dier aan de balie en vaststellen van de medische behoefte van het bewuste dier;
- informeren van eigenaren of verzorgers over de behandeling en de toestand van het dier;
- verlenen van eerste hulp bij afwezigheid van de dierenarts;
- toedienen van anesthesie bij dieren;
- zelfstandig verrichten van medische handelingen bij dieren, bijvoorbeeld bloedprikken, gebitten saneren, infuus aanleggen, nagels knippen;
- desinfecteren en reinigen van operatieruimten en materialen;
- verrichten van baliewerkzaamheden (bijvoorbeeld de telefoon aannemen, afspraken noteren en bijhouden van dossiers);
- verzorgen en voeren van aanwezige dieren;
- uitvoeren van laboratoriumwerkzaamheden (bijvoorbeeld faeces-, urine- en bloedonderzoek en het afnemen en verzenden van monsters);
- bestellen van instrumenten en medicijnen bij leveranciers;
- bestelde medicijnen klaarzetten voor klanten.

Operatie

Onvruchtbaar maken

Het onvruchtbaar maken van dieren kan middels sterilisatie dan wel castratie. Beide handelingen vallen onder de hierboven gegeven definitie van operatie, immers er is een ingreep plaats bij de dieren. Deze vormen van het onvruchtbaar maken zijn permanente vormen. Er zijn ook manieren om dieren tijdelijk onvruchtbaar worden gemaakt, middels vaccinatie, als alternatief voor de chirurgische castratie dan wel sterilisatie. Dit alternatief bestaat uit een implantaat dat met een naald onder de huid wordt ingebracht. Het kleine staafvormige implantaat geeft een voortdurende dosering hormoon af dat effect heeft op de productie van de geslachtshormonen van de

reu. Het implantaat zorgt namelijk voor een remming van de productie van deze hormonen met als gevolg een tijdelijke onvruchtbaarheid die minstens 6 maanden duurt. Er bestaat ook een langwerkend implantaat met een werkzaamheid van minimaal 12 maanden.

Dierengeneesmiddel

Voor de definitieomschrijving van dit begrip is aansluiting gezocht bij de definitieomschrijving van geneesmiddel in de Landsverordening op de geneesmiddelenvoorziening. Omdat de tekst van die landsverordening sterk verouderd is, zijn enkele begrippen conform artikel 7B van de Algemene overgangsregeling wetgeving en bestuur Land Curaçao vervangen door de gangbare spelling van de Nederlandse taal. Het begrip “elfstandighedenz” is vervangen door het begrip “substantie”. Daarnaast hebben ondergetekenden aansluiting gezocht bij de begripsomschrijving van geneesmiddel, zoals geformuleerd in de Nederlandse geneesmiddelenwet.

Uitoefening van diergeneeskunde

De handelingen die als diergeneeskunde worden gekwalificeerd zijn limitatief opgesomd. Hiermee zijn normen aangelegd voor de kwalificatie van diergeneeskunde. Omdat niet voorzien kan worden dat er in de toekomst bepaalde handelingen kunnen worden gekwalificeerd als “uitoefening van diergeneeskunde” is tevens een delegatiebepaling in dit onderdeel opgenomen.

Inspectie

De Inspectie voor de Volksgezondheid is een onafhankelijke dienst binnen het Ministerie van Gezondheid, Milieu en Natuur. De Inspectie voor de Volksgezondheid bestaat op dit moment uit drie inspectieonderdelen, die elk met een eigen taakgebied belast zijn, te weten:

1. Inspectie Geneesmiddelen;
2. Inspectie Gezondheidsbescherming;
3. Inspectie Gezondheidszorg.

Het houden van toezicht op de gezondheidstoestand en welzijn van dieren, is nog niet wettelijk vastgelegd. Met deze landsverordening wordt een nieuwe taak voor de Inspectie voor de Volksgezondheid wettelijk vastgelegd.

Register

Het door of namens de minister van Gezondheid, Milieu en Natuur te houden register van bevoegde dierenartsen.

Artikel 2

Het begrip intrinsieke waarde wordt in wettelijke regeling inzake dieren op Curaçao geïntroduceerd. Intrinsieke waarde van een dier is het uitgangspunt dat dieren een eigen, zelfstandige waarde hebben, los van de gebruikswaarde die de mens eraan toekent – de intrinsieke waarde. Hierdoor dienen ook

dieren met respect te worden behandeld. Een concrete invulling van dit begrip, wordt in het tweede lid gegeven en nader uitgewerkt in het derde lid. Belangrijke criteria bij de concrete invulling van het handelen van burgers en overheid jegens dieren, zijn de criteria zoals vastgelegd in het rapport van Brambell uit 1965. Centraal in dit rapport zijn de zogenaamde vijf vrijheden. Dieren zijn vrij: a. van dorst, honger en onjuiste voeding; b. van fysiek en fysiologisch ongerief; c. van pijn, verwonding en ziektes; d. van angst en chronische stress; e. om natuurlijk gedrag te vertonen. Het hierboven genoemde normatieve kader geldt ook voor alle wettelijke regelingen die krachtens onderhavige landsverordening worden opgesteld, aldus het vierde lid.

Artikel 3

In dit artikel is de zorgplicht, de verantwoordelijkheid van de mens opgenomen voor dieren die door mensen worden verzorgd. Dat zijn de dieren die een volwassene in huis of tuin neemt, om onderdeel uit te maken van het gezinshuishouden. Op het moment dat een volwassene besluit een dier in huis of tuin te nemen, brengt dit een belangrijke verantwoordelijkheid met zich mee. Een verantwoordelijkheid die eruit bestaat dat de volwassene ervoor moet zorgen dat het dier genoeg te drinken en eten krijgt, de noodzakelijke medische zorg bij ziekte, een adequate ruimte om vrij te zijn enz. Al met al komt het erop neer dat het dier geen nadelige gevolgen mag hebben van het menselijk handelen. Of er nadelige gevolgen voor het dier zijn, dient per geval en per dier beoordeeld te worden. Een volwassene die een vogel in huis neemt, zal bijvoorbeeld moeten zorgen voor een kooi met een bepaalde afstand tussen de pijlen, dat de vogel niet met het hoofd tussen de spijlen komt te zitten. Worden paarden of ezels gehouden, dan is het langdurig vastbinden of vastzetten in een stal van deze dieren, nadelig voor het dier. In geval van bijvoorbeeld honden zullen ook preventieve maatregelen door de verzorger te worden genomen, zoals preventieve inentingen voor honden.

In dit artikel is niet gespecificeerd wat onder noodzakelijke zorg moet worden verstaan. In algemene termen houdt het wel in dat de houder van een dier alle maatregelen dient te nemen die redelijkerwijs van hem kan worden gevergd teneinde mogelijke nadelige gevolgen voor het dier te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Voor betreft honden en katten, die in grote getallen door de burgers op dit eiland worden gehouden, wordt wel concreet uitgewerkt in de artikelen 15 en verder van deze landsverordening, wat onder de noodzakelijke zorg moet worden verstaan.

Artikel 4

De verantwoordelijkheid voor een hulpbehoevend dier, reikt verder dan de verantwoordelijkheid van de verzorger. Hier ligt een verantwoordelijkheid voor

alle burgers, ook de burgers die er niet voor hebben gekozen om een dier in huis te nemen. Deze zorgplicht is behalve dat het nu als wettelijke norm is opgenomen in deze landsverordening, ook een morele zorgplicht om dieren die ondraaglijk en uitzichtloos lijden, uit hun lijden te verlossen. Het houdt niet in dat we iedere dier die ons weg komt met bijvoorbeeld een gebroken poot, een gipsverband gaan omdoen. Dat is niet haalbaar.

Een dier dat ondraaglijk en uitzichtloos lijdt, kan door de volwassene uit zijn lijden worden verlost. Denk bijvoorbeeld aan het verlossen van een kat, die door de eigen hond is aangevallen, of het terugplaatsen van een vogel die uit het nest is gevallen. De volwassene die zelf in zulke situaties niet kan ingrijpen, kan zich wenden tot de medewerker van de dierenambulance. Een kind dat toeschouwer is van het ondraaglijk en uitzichtloos lijden van een dier, kan hier ook enorm onder lijden. Ook om die reden heeft de volwassene de zorgplicht om het dier uit zijn lijden te halen. Het is immers een algemeen aanvaardbare pedagogische beginsel dat dieren kinderen op verschillende manieren kan ondersteunen. Het zelfvertrouwen van een kind kan toenemen doordat er een (huis)dier aanwezig is. Een kind kan (onder toezicht van een volwassene) leren wat het is om voor een ander te zorgen. Naast zorgzaamheid kunnen ook andere kwaliteiten zoals verantwoordelijkheid, empathie en compassie worden versterkt.

Ervaringen die het kind rondom het dier opdoet, zoals geboorte en dood kunnen later helpen om met deze onderwerpen gemakkelijker om te gaan, bijvoorbeeld als emoties worden geuit en hierover wordt gedeeld. Net zoals dieren dus een positieve invloed kunnen hebben op kinderen, is het gegeven dat een volwassene niet optreedt wanneer een dier ondraaglijk en uitzichtloos lijdt, zeer negatief voor kinderen. Een volwassene heeft de plicht om zowel kind als dier niet nodeloos te laten lijden en dient in geval een dier hulpbehoevend is, op te treden.

Artikel 5 en 6

Dierenartsen die binnen het Koninkrijk hun diploma hebben gehaald, worden automatisch toegelaten tot de uitoefening van dierengeneeskunde. Hetzelfde geldt voor de dierenartsen die elders hun diploma hebben behaald en waarvan de overheid de universiteit heeft erkend. Een erkenning van een buitenlandse universiteit geschiedt bij landsbesluit, houdende algemene maatregelen, aldus het tweede lid.

Tussen deze twee groepen dierenartsten, diegenen die aan de Nederlandse Universiteit hebben gestudeerd en diegenen die aan een erkende buitenlandse universiteit hebben gestudeerd, bestaat bij de uitoefening van het dierengeneeskunde geen verschil, krachtens het derde lid.

Voor de toelating van buitenlandse dierenartsen geldt een afwijkende procedure. Hier wordt aan de Minister van Justitie de plicht opgelegd om met de Inspecteur-generaal voor de Volksgezondheid te overleggen, omdat de Inspecteur-generaal op de hoogte is van het aantal dierenartsen die zich op

het eiland hebben gevestigd en/of er behoefte is aan de vestiging van dierenartsen op het eiland.

Artikel 7

De minister kan bij beschikking personen toelaten tot de uitoefening van de diergeneeskunde in beperkte omvang.

In een landsbesluit, houdende algemene maatregelen, worden regels gesteld over de toelating als paraveterinair. De rijkweidte is volledig begrensd in het derde lid. De door de regering vast te stellen landsbesluit, houdende algemene maatregelen, inzake de toelating van de paraveterinair bestaat in ieder geval uit een omschrijving van de aard van de werkzaamheden waartoe een toelating zich kan uitstrekken. Daarnaast kan de regering nadere regels stellen over (a) de gevallen waarin voor een toelating een examen wordt afgelegd, de voorwaarden voor het afleggen van dat examen (b) de wijze waarop de werkzaamheden worden uitgeoefend, waarbij kan worden bepaald dat deze slechts onder leiding, op aanwijzing of onder controle van een dierenarts mogen geschieden en (c) een nadere omschrijving van de verhouding van degene die is toegelaten, tot die dierenarts, (d) de geldigheidsduur van een toelating, en (e) de gevallen waarin toelating kan worden ingetrokken.

Personen die in het Koninkrijk aan de opleiding tot paraveterinair hebben gestudeerd, worden rechtstreeks toegelaten. Aan personen die in de praktijk jaren met dieren hebben gewerkt en cursussen hebben gevolgd, worden additionele eisen gesteld, in de vorm van een af te leggen examen.

Artikel 8

Naast de erkenning van het beroep dierenarts, wordt in deze landsverordening enkele handelingen omschreven waartoe uitsluitend de dierenarts bevoegd is.

Het betreft:

1. het onvruchtbaar maken van dieren,
2. het verrichten van operaties bij dieren en
3. het toepassen bij dieren van dierengeneesmiddelen is.

Bij landsbesluit, houdende algemene maatregelen kan worden bepaald dat een deel van de hierboven genoemde handelingen door paraveterinair onder controle of onder leiding of op verwijzing van een dierenarts mogen worden uitgevoerd. Het gaat dan om ondersteunende en aanvullende werkzaamheden op het werk van de dierenarts.

Onder controle, dwz. op aanwijzing van de dierenarts (ook buiten diens aanwezigheid) mogen zij een onderzoek uitvoeren, een behandeling toepassen, bloed afnemen en injecties geven.

Onder leiding, dwz in aanwezigheid en onder direct toezicht van de dierenarts mogen paraveterinair plaatselijke of volledige verdoving toedienen, helpen bij de geboorte en dieren onvruchtbaar maken.

Daarnaast kan de minister aan andere personen, die niet paraveterinair zijn ontheffing dan wel vrijstelling verlenen van het verbod om de bovengenoemde handelingen, waartoe uitsluitend de dierenarts of de paraveterinair bevoegd is, te verrichten.

In het tweede lid, onderdeel b, van artikel 8 is reeds een ontheffing verleend aan houders van mannelijke biggen om die dieren onvruchtbaar te maken.

Artikel 9

Dit artikel verschaft de bescherming aan de personen die het vrije beroep van dierenarts uitoefenen (eerste lid), dan wel de personen die ingevolge deze landsverordening zijn toegelaten om diergeneeskunde uit te oefenen en die als zodanig erkend zijn. Hiermee worden burgers op Curacao beschermd tegen personen die niet over de nodige kwalificatie beschikken om het beroep van dierenarts uit te oefenen. Deze personen kunnen zich niet meer vrij vestigen op het eiland.

Artikelen 10, 11, en 12

In dit artikel worden regels gegeven voor de inschrijving van dierenartsen en paraveterinair in het register van dierenartsen en paraveterinair.

De inschrijving kan pas geschieden na aanmelding door de dierenartsen en paraveterinair.

Deze personen dienen zich ook aan te melden, wanneer zij ophouden het beroep uit te oefenen. Die plicht is opgenomen in het vijfde lid van artikel 10.

De minister draagt de verantwoordelijkheid voor het houden van een openbare register, waarin ook gedeeltelijke ontzeggingen van en voorwaarden en beperkingen aan de toelating van de dierenarts en paraveterinair worden opgenomen. Middels deze openbare register kan een ieder nagaan of een beroepsbeoefenaar daadwerkelijk is toegelaten tot het uitoefenen van de diergeneeskunde.

Uit het bij het concipiëren van deze landsverordening verrichte onderzoek blijkt niet dat er specialisten in de diergeneeskunde werkzaam zijn op Curaçao. Desondanks is in artikel 12 een delegatiebepaling opgenomen, opdat de regering voor toekomstige situatie regels kan maken voor specialisten die zich hier willen vestigen.

Artikel 13

In het jaar 2005 heeft de regering een Tijdelijke landsverordening beperking vestiging medische beroepsbeoefenaren vastgesteld op basis waarvan het verboden was zich als medische beroepsbeoefenaar hier te lande te vestigen en het medische beroep uit te oefenen, dan wel medische beroepsbeoefenaren te vervangen of hun aantal uit te breiden. Het verbod geldt voor: geneeskundigen, tandheelkundigen, apothekers, vroedvrouwen, logopedisten, fysiotherapeuten, ergotherapeuten, oefentherapeuten, podotherapeuten, psychotherapeuten, diëtisten en psychologen. Voor dierenartsen heeft de overheid nog geen vestigingsbeleid. De minister kan, in

overleg met en in achtneming van het advies van de beroepsgroepen dergelijke regels vaststellen.

Artikel 14

Dit artikel bevat een delegatiebepaling voor de overheid om regels te stellen inzake de inrichting van praktijkruimten, de inrichting van klinieken en ziekenhuizen voor dieren, alsmede de technische uitrusting en apparatuur, alsmede de deelneming aan bij- of nascholing.

Ten aanzien van de inrichting van de praktijkruimten moet men zich voorstellen dat de regering regels kan stellen over onder andere:

De behandelkamer, de wachtkamer, de toilet, de brandveiligheid, de verplicht te verschaffen informatie over tarievenstructuur, hygiëne enz.

Voor wat betreft de verplichte deelneming aan bij- of nascholing het volgende. De ontwikkelingen in wetenschap, technologie en recht in het domein van de vrije beroepen, waar dierenartsen onderdeel van zijn, evolueren zo snel, dat een permanente bijscholing noodzakelijk is om de kwaliteit van de dienstverlening te blijven garanderen.

De kennis die vrije beroepers via permanente vorming verwerven, situeert zich op een 4-tal vlakken:

(1) Vakkennis, (2) Ethische attitude : het respecteren van het algemeen belang en het belang van de cliënt/patiënt (3) Sociale vaardigheden en (4) Ondernemersvaardigheden

In alle sectoren van het vrije beroep bestaat een uitgebreide permanente vormingsactiviteit. Een aantal vrije beroepers hebben echter een wettelijke verplichting om zich permanent bij te scholen. Andere beroepen werken dan weer met een puntensysteem, waarbij elke beroepsbeoefenaar x-aantal punten op jaarbasis moet behalen via activiteiten die als permanente vorming worden beschouwd. Dit is het geval bij: (1) advocaat (2) arts en (3) tandarts. Met deze bepaling wordt aan de regering de bevoegdheid toegekend om voor op Curaçao gevestigde dierenartsen hierover regels te stellen.

Artikel 15

Noodzakelijke verzorging.

Bij de concrete uitwerking van de noodzakelijke zorg die honden nodig hebben, zijn de vijf in artikel 2, derde lid, genoemde vrijheden het uitgangspunt.

De eerste vrijheid, te weten dat het dier gevrijwaard is van dorst, honger en onjuiste voeding, is uitgewerkt in het eerste lid, onderdelen a en b.

Hier hebben we de plicht om niet alleen te zorgen voor water, maar ook dat het water vers is. Dat betekent niet dat het water om het uur verversd moet worden, maar wel na enkele uren of wanneer het water verkleurd of vervuild is. Bij het plaatsen van de waterbak zal de houder van de hond ook erop

moeten toezien dat de bak zodanig geplaatst wordt dat het niet omver kan worden gegoooid door de hond.

Een hond moet net als de mens ook gezonde voeding krijgen om goed te kunnen functioneren. Gezonde hondenvoeding kan veel klachten voorkomen en vaak ook oplossen.

Klachten die vaak voorkomen bij voer dat niet optimaal is, hebben meestal te maken met overbelasting door afvalstoffen en een slechte darmflora. Een slechte darmflora ontstaat als de hond niet de juiste bacteriën binnen krijgt:

De volgende veelvoorkomende klachten hebben vaak een relatie met voeding: huidproblemen (jeuk, schilfers, talgbulten, hotspots, eczeem, vette of droge huid), ontsteking (oorontsteking, chronische blaasontsteking, tussenteenontsteking), vachtproblemen (overmatig verharren, stinkende vacht, kale plekken, doffe vacht), maagdarmkanaal (buikpijn, stinken uit de bek, veel vieze scheten), traanogen, slechte weerstand, ontstoken tandvlees, tandplakanaalklierproblemen, groeipijnen, slechte ontlasting: veel of vaak poepen, dunne ontlasting, suikerziekte, overgewicht, blaasgruis, problemen met de pancreas, nieren of lever.

Om te bepalen wat een hond moet eten, is het belangrijk om te weten dat een hond een carnivoor (vleeseter) is, die ook plantaardige producten kan gebruiken. Het spijsverteringsstelsel is voor 99,8% gelijk aan die van de wolf, de voorvader van de hond. Dat de hond een carnivoor is, kun je zien aan bijvoorbeeld de volgende eigenschappen:

- de darmen zijn kort, waardoor plantaardig voedsel minder makkelijk opgenomen wordt;
- de spijsverteringsstofjes zijn afgestemd op het verteren van rauw vlees;
- het maagzuur is zo zuur dat bot goed verteerd kan worden;
- het gebit is gemaakt voor het afbijten en verscheuren van stukken vlees.

Koolhydraat, wat in plantaardig voedsel zit, is geen essentiële voedingsstof voor de hond en zorgt in grote hoeveelheden juist vaak voor problemen. Wel essentieel zijn water, eiwitten, vet, vitamines en mineralen. Dit zit allemaal in vlees en botten.

De beste voeding voor de meeste honden is de voeding die het dichtst bij de natuur ligt: rauw vlees, organen en bot. Voor verhitte voedingen, zoals brokken, blikvoer en gestoomde voeding, geldt ook in principe: hoe hoger het vleesgehalte en hoe minder koolhydraten hoe beter.

Wanneer een huishouden ervoor kiest om het dier hondenbrokken te geven, is het moeilijk om te kiezen uit de verschillende soorten die op de markt bestaan. Ervan uitgaande dat een goede brok bestaat uit:

- voornamelijk vlees;
- dierlijke vetten, het liefst ook visolie;
- weinig of geen graan (liever aardappel);
- geen tarwe of andere granen met gluten;
- geen maisgluten, sojaproducten, tarwegluten;

- geen chemische antioxidanten (bha, bht);
- gecheleerde mineralen;
- weinig koolhydraten (minder dan 40%)

En dat de ingrediënten op volgorde staan van gewicht op de verpakking, dus hoe eerder in de lijst hoe meer ervan inzit, kan de keuze gemaakt worden.

Het beste is altijd het voedingsadvies van de dierenarts te volgen.

De derde vrijheid, dat is de vrijwaring van pijn, verwondingen en ziektes is uitgewerkt in het eerste lid, onderdeel c, en het tweede lid.

In algemene termen is in het eerste lid, onderdeel c, omschreven dat de hond de noodzakelijke medische zorg moet krijgen en in het tweede lid, wanneer in ieder geval de dierenarts bezocht moet worden. Deze lijst is niet limitatief. In andere gevallen dient de houder zelf te beoordelen of een bezoek aan de dierenarts een noodzakelijke vereiste of wenselijk is. Maar in geval er sprake is van:

- kruepelheden na trauma, waarbij het aannemelijk is dat er sprake van een botbreuk of vergelijkbaar pijnlijk letsel;
- uitgebreide huidafwijkingen waarbij sprake is van jeuk of irritatie voor de hond;
- grote open wonden;
- verlammingen;
- hoge koorts of ondertemperatuur met uitdroging;
- een algeheel zeer zieke indruk,

is medische zorg nodig.

In het derde lid is een delegatiebepaling opgenomen, mocht de regering nadere regels willen stellen over de eerste drie vrijheden van het dier.

Artikel 16

In artikel 1 van de op Curaçao geldende Hondenverordening wordt bepaald dat het de eigenaar of houder van een hond verboden is de hond te laten verblijven of te laten lopen:

- a. op of aan de weg zonder dat die hond aangeliend is;
- b. op een voor het publiek toegankelijke en kennelijk als zodanig ingerichte kinderspeelplaats.

Gezien het groot aantal honden die zich thans op de openbare wegen van Curaçao bevinden, zou men haast, gelet op het verbod om een hond onaangeliend op de openbare wegen te laten, concluderen dat de honden die zich thans op de wegen bevinden allemaal zwerfhonden zijn. Het tegendeel is waar. Vele van de loslopende honden op de openbare weg hebben wel degelijk een eigenaar. Het probleem van de vele honden die zich op de openbare weg bevinden is namelijk ook het probleem van de vele huishoudens die niet over een afgesloten erf beschikken, waardoor de honden vrij los lopen op de openbare wegen. Daarom is in artikel 18 voor houder van een hond de plicht opgenomen om zijn erf af te scheiden door een deugelijke omheining.

Houders die met hun hond buiten de grenzen van zijn erf te brengen, zijn verplicht de hond aan te lijnen aan een stevige lijn met een halsband waarvan de afstand tussen het halsband en de nek van de hond uit twee volwassen vingers bestaat. Deze norm is opgenomen, om te voorkomen dat de hond een te kleine halsband om de nek wordt gedaan. Heeft de hond permanent een halsband om, dan zal de houder van de hond, om de zoveel tijd, de vinger tussen de nek en de halsband moeten plaatsen, om te kijken of de halsband niet te klein is geworden. Dit zeker in geval dat de hond nog in de groei is.

Artikel 17

Een vijfde vrijheid van het dier is de vrijwarring van de beperking van het natuurlijk gedrag, voor zover zulks redelijk kan worden verlangd.

Ter uitvoering hiervan is in artikel 17 bepaald dat een houder van een hond verplicht is de hond vrij te laten lopen. Slechts indien er direct gevaar dreigt voor de veiligheid van mens of dier, dient de vrijheid van de hond te worden ingeperkt.

De gewoonte die enkele volwassenen hebben om de hond 24-uur per dag aan de ketting te houden, is in strijd met het principe dat het natuurlijk gedrag zo min mogelijk moet worden beperkt. Daarnaast bevordert een dergelijke handelswijze chronische stress bij het dier, dat is de vierde vrijheid van het dier.

Het aantal stressvolle situaties¹ voor honden is een lange lijst, maar een aantal voor veel honden stressvolle plekken en situaties die hieronder genoemd zullen worden zijn: vastgebonden zitten, alleen thuis zijn, harde geluiden zoals onweer of vuurwerk en bezoek aan de dierenarts. Maar ook een zieke eigenaar, drukke kinderen, bezoek, het zien van katten of andere honden, aangeraakt worden door vreemde mensen kan stressvol zijn. Een houder van de hond kan veel doen om deze stressvolle situaties te verhelpen.

Artikel 18

Voor wat betreft de eisen die aan het erf worden gesteld, kan het volgende worden opgemerkt.

Iedereen is vrij in de wijze waarop hij zijn omheining bouwt, echter wil men een hond houden, dan moet men zich realiseren dat een hond niet op een open erf gehouden kan worden.

Het materiaal waarmee de omheining moet worden gemaakt, is niet wettelijk vastgelegd. De houder is vrij, om naar vermogen, een omheining te bouwen opdat hij op verantwoordelijke wijze dieren kan houden. Dit laatste houdt in dat zowel het materiaal als de hoogte van de omheining afgestemd moet worden op het type hond dat gehouden wordt. Houders van grote honden, dienen hun omheining voldoende hoog te hebben dat het dier niet over de omheining kan springen of buiten het erf kan geraken.

¹ <http://www.sheilaharper.co.uk/association-of-international-ethical-canine-professionals/information.aspx>

In het eerste lid, onderdeel b, is voorts bepaald dat de houder ervoor moet zorgen dat de hond zich niet verwond aan de omheining en de toegangspoort zodanig te vergrendelen, dat het dier niet buiten de grenzen van het erf kan komen.

Daarnaast is in het derde lid aan de houder van de hond de plicht opgelegd om om op het erf of gedeelte van het erf over een overdekking te beschikken met een minimale oppervlakte van 2 m² per hond, die voldoende bescherming biedt tegen weersomstandigheden. Vaak hoeven houders niet een aparte overdekking te maken omdat de meeste huizen, wel over een overdekte uitbouw beschikken waar honden terecht kunnen voor beschutting. Echter mocht dat er niet zijn, dat is de houder verplicht om te zorgen voor een overdekking van minimaal 2 m² per hond.

Artikel 19

Gevaar voor de veiligheid van mens of dier is reëel aanwezig wanneer mensen of dier door een hond aangevallen kunnen worden. Honden zullen vaak niet van de ene moment op het andere moment aanvallen, maar zullen eerst dreiggedrag tonen.

Dreiggedrag is een waarschuwing. Het geeft aan dat de hond de situatie onaangenaam vindt, bijvoorbeeld als hij iets eng vindt, omdat hij iets niet wil of omdat hij van zijn positie in de rangorde wordt aangetast. De hond laat zien dat hij dreigt om bedreigd is, langs verschillende signalen. Deze signalen kunnen zijn staren, verstarren, grommen, blaffen, gromblaffen, lip optrekken, tanden laten zien, happen, uitvallen.

Zodra een hond dreigsignalen geeft, dient de houder van een hond op te treden. Houders van honden die over een hondenhek beschikken kunnen de hond tijdelijk opsluiten, totdat het gevaar is opgeheven, anders kan de hond even aan de ketting.

De eisen die aan een hondenhek worden gesteld zijn als volgt:

Artikelen 20 en 21

Zwervende honden

Curaçao heeft in het verleden verschillende pogingen gedaan om het probleem van zwervende honden aan te pakken. Tal van maatregelen werden genomen om de overlast van honden tegen te gaan. De Hondenverordening 1946 gaf de Politie de bevoegdheid om honden, die niet voorzien zijn van een geldig belastingteken (later is de belastingteken vervangen door halsband) te allen tijde af te maken, indien de honden op openbare wegen of op een voor een ieder toegankelijk particulier terrein of op een daartoe door den rechthebbende voor de Politie toegankelijk gesteld erf, worden aangetroffen. Omdat men zich realiseerde dat in een beschaafd land, niet op honden wordt geschoten, zijn deze bepalingen in de loop der jaren aangepast. Echter conform artikel 1, vijfde lid, van de Hondenverordening 1952, zoals gewijzigd bij A.B. 1998, no. 93, kunnen honden nog steeds door de politie worden afgemaakt. Niet ter bescherming van mensenlevens, maar in geval de hond

zich op bepaalde plaatsen begeeft, waar het niet had mogen zijn. Een aantal bepalingen van de Hondenverordening 1952 zijn niet meer van deze tijd, reden waarom in dit ontwerp artikelen 20 en 21 zijn opgenomen om bepaalde bevoegdheden te behouden. Deze artikelen verlenen de bevoegdheid om de problematiek van zwervende honden aan te pakken. Zwervende honden kunnen gevangen worden genomen en slechts in geval deze honden naar het oordeel van het hoofd van de Veterinaire Dienst gevaar opleveren voor de volksgezondheid dan wel geen dierwaardig leven meer kunnen leiden, kunnen deze honden onmiddellijk en pijnloos afgemaakt. In het ander geval kunnen de honden ter adoptie worden gegeven of door de politie worden beschikt.

Om te beoordeelen of een hond al dan niet een dierwaardig leven kan hebben zijn er in artikel 20, derde lid, criteria opgenomen aan de hand waarvan kan worden bepaald of een dierwaardig leven nog mogelijk is. Een hond (a) die geen initiatieven neemt om te bewegen, te eten en contact te hebben met andere dieren, de houder, of de omgeving, die (b) zich niet meer bewust is van afwijkend gedrag en (c) ernstig en langdurig pijn heeft die niet voldoende te bestrijden is, heeft geen dierwaardig leven meer.

Gevangen houden die worden opgevangen in het dierenasiel. Op het moment dat alle honden beschikken over een chip en geregistreerd zijn in een databank, is de eigenaar van een hond makkelijk te vinden. Tegen betaling van de onderhoudskosten kan de hond opgehaald worden. De minister zal het bedrag bij ministeriële beschikking bepalen. Krachtens het Eilandsbesluit uit 1953, is dit bedrag op een absurd laag bedrag vastgesteld. De minister zal een nieuwe beschikking dienen vast te stellen, rekening houdende met de kosten die het dierenasiel heeft aan de opvang van honden.

Artikel 22 en 23

Katten die worden gehouden, zijn afhankelijk van de houder en moeten verzorgd worden. Onder de nodige zorg, wordt in ieder geval verstaan dat de kat gevrijwaard is van dorst, honger en onjuiste voeding, zoals bepaald in artikel 23, eerste lid, onderdelen a en b, en gevrijwaard is van fysiek en fysiologisch ongerief, pijn, verwonding en ziektes, zoals bepaald in artikel 23, eerste lid, onderdelen c en d. In artikel 22 wordt bepaald dat de kat, voor zover de aard van het beest dit toelaat, vrij dient rond te lopen binnen de grenzen van het erf. Hiermee wordt gerealiseerd dat de kat niet beperkt wordt in zijn natuurlijk gedrag.

Artikel 24

In dit ontwerp is een delegatiebepaling opgenomen voor die gevallen waarin de overheid specifieke regels wil stellen inzake:

- a. de inrichting van de plaatsen waarop dieren worden gehouden;
- b. de wijze waarop dieren worden gehouden en hun huisvesting;
- c. de hygiënische eisen waaraan moet worden voldaan;

- d. de voeding, drenking, verzorging en behandeling van dieren;
- e. de bestrijding van insecten en ratten alsmede van andere organismen voor zover zij schadelijk zijn voor de gezondheid van dieren;
- f. de bedrijfsbegeleiding door een dierenarts.

De regels die hier worden gesteld dienen ter bescherming van de intrinsieke waarde van het dier, ter naleving door de houders van dieren.

Zo lang de overheid geen specifieke regels heeft gesteld, dient elk houder van dieren zich te houden aan de algemene bepaling van artikel 2, derde lid, inhoudende dat elk dier, ongeacht ras, soort, grootte gevrijwaard dient te zijn van:

- a. dorst, honger en onjuiste voeding;
- b. fysiek en fysiologisch ongerief;
- c. pijn, verwonding en ziektes;
- d. angst en chronische stress; en
- e. beperking van hun natuurlijk gedrag, voor zover zulks redelijkerwijs kan worden verlangd.

Artikel 25

Honden worden vaak niet gevaccineerd, worden te jong bij de moeder weggehaald, zijn slecht gesocialiseerd of zijn tijdens hun korte leven slecht behandeld of worden in de mondi gedumpt. Daarnaast is het probleem van zwervhonden een groot probleem op het eiland. Vooral in de wijken, op plaatsen waar etensresten te vinden is, zoals bij “snacks” of fast food restauranten, zijn er veel zwervhonden. Dit zijn ook tevens de dieren die door niet houders zwaar mishandeld of verwaarloosd worden, omdat ze voor overlast zorgen. Sommige van deze honden hebben ooit een eigenaar gehad en zijn zwervhonden geworden die al dan niet (op bepaalde tijdstippen) bij hun eigenaar terugkeren, of zijn als zwervhond geboren en hebben nooit een volwassen persoon als verzorger gehad. Om het probleem van verwaarlozing, mishandeling en zwervhonden beter aan te kunnen pakken, is het wenselijk dat alle honden op het eiland gechipt worden. Behalve dat toezichthouders bij misstanden beter kunnen ingrijpen, is het voor het dier ook beter als middels de registratie te achterhalen is wie de eigenaar van het dier is.

Honden en katten die om de een of andere reden weggelopen zijn, kunnen op een makkelijke manier weer met hun eigenaar herenigd worden.

Een houder van een hond dient zowiezo voor de noodzakelijke preventieve inenting een dierenarts te bezoeken. Het laten chippen van een pup is een handeling dat snel gedaan is en niet veel geld kost. Het chippen kost NAF 20,-.

Het is de bedoeling dat de chip- en registratieverplichting een jaar na publicatie van deze landsverordening inwerking treedt. Hiermee krijgen de houders van honden en katten voldoende tijd om zich voor te bereiden op de nieuwe plicht en de regering om te zorgen voor de inrichting van de databank en aanwijzing van de organisatie die de databank zal beheren.

Het kan voorkomen dat er voor bepaalde op het eiland aanwezige houders van dieren een vrijstelling dan wel ontheffing wenselijk is van de registratieplicht. Personen die zich bijvoorbeeld korte tijd op het eiland bevinden of hier op vakantie zijn, hoeven hun dier niet te registreren.

De minister wijst de gevallen aan waarbij vrijstelling wordt verleend voor de registratieplicht en beslist in een individueel geval tot ontheffing.

Artikel 26

Nadat een chip door een dierenarst, een paraveterinair is ingebracht, kan met behulp van een scanapparaat het nummer van de chip afgelezen worden. Het nummer is een uniek nummer: ieder dier heeft dus een ander chipnummer, geen twee nummers zijn gelijk en bestaat uit 15 cijfers. Omdat de contactgegevens van de eigenaar niet op de chip staan, is het belangrijk om het chipnummer en de contactgegevens van de eigenaar aan elkaar te koppelen. Het koppelen geschiedt middels de contactgegevens in een chipdatabank te laten registreren. Het dierenasiel roept honden- en katteneigenaren op om hun dier te registreren bij Els Angels. De overheid zal te zijner tijd bepalen in welk systeem dieren alhier geregistreerd moeten worden. Het systeem moet voor de ambtenaren die toezicht houden op naleving deze landsverordening toegankelijk zijn.

Artikel 27

Het is wenselijk dat de overheid een negatieve lijst hanteert van dieren die niet als huisdier mogen worden gehouden. Honden, katten, konijnen en knaagdieren zijn de meest voorkomende (huis)dieren. Maar ook meer exotische dieren wonen bij mensen in of om het huis. Niet al deze dieren zijn geschikt als huis- of hobbydier. Bijvoorbeeld omdat het slecht is voor het dier of omdat het gevaarlijk is voor de omgeving. Zo is recentelijk bij iemand thuis een krokodil gevangen en verplaatst naar het dierentuin.

Aan de hand van ervaring die tot nu toe is opgedaan met dieren op Curaçao dient een dergelijke negatieve lijst te worden opgesteld. Om te komen tot een negatieve lijst dient de regering aan de hand van de volgende criteria te oordelen of er gevaar voor omgeving bestaat of gevaar voor het welzijn en gezondheid van het dier dat men als huisdier wil houden.

Onder gevaar voor de omgeving wordt verstaan het risico van invasief gedrag en andere schade bij ontsnapping of vrijlating of gevaar voor de volksgezondheid en veiligheid en gevaar voor de gezondheid en veiligheid van de eigenaar in het bijzonder.

In het eerste lid van artikel 27 is wordt bepaald dat de Landsverordening grondslagen natuurbeheer en -bescherming onverkort van toepassing is. In die landsverordening zijn regels gesteld over de handel in bepaalde beschermde diersoorten. Deze beschermde diersoorten mogen niet verhandeld worden en dus ook niet als huisdier worden gehouden.

In het tweede lid van dit artikel wordt aan de overheid de plicht opgelegd om de lijst van beschermde diersoorten te publiceren, zodat een ieder op Curaçao

hierover de nodige informatie ontvangt. Als de burger niet weet dat een dier een beschermde status heeft, kan de burger zijn gedrag hier niet op aanpassen. De overheid heeft de plicht om de lijsten te publiceren. Krachtens artikel 5, tweede lid, van de Landsverordening grondslagen natuurbeheer en -bescherming heeft een door de minister aangewezen beheersinstantie tot taak het bijhouden van de volgende registers:

1. een register van in Curaçao gehouden of in bezit zijnde soorten, opgenomen in bijlage 1 van het CITES-verdrag en de Bonn-conventie en bijlagen 1 en 2 van het SPAW-protocol;
2. een register in Curaçao overeenkomstig het voorschrift, bedoeld in Artikel VIII, zesde lid, onderdelen a en b, van het CITES-verdrag;
3. een register van personen die diersoorten of plantensoorten, opgenomen in de bijlagen van het CITES-verdrag, in gevangenschap doen voorttelen onderscheidenlijk kweken.

Het openbaar maken van deze registers is heel belangrijk voor het beschermen van de natuur en dieren waarvan internationaal is aanvaard dat deze bescherming behoeven, reden waarom hier een publicatieplicht in het tweede lid is opgenomen.

Hoofdstuk 5. Handhaving

Allereerst is gekozen voor last onder dwangsom opdat bij overtreding van een aantal voorschriften van deze landsverordening het wenselijk is om een herstelsanctie te kunnen toepassen. Een sanctie waarmee de overtreder de mogelijkheid krijgt om te herstellen waar het mis heeft kunnen gaan.

In additioneel artikel II van de Staatsregeling is bepaald dat maximaal binnen een termijn van vijf jaren na de inwerkingtreding van de Staatsregeling de overheid bij landsverordening algemene regels van bestuursrecht dient vast te stellen. Een dergelijke landsverordening is nog niet vastgesteld, waardoor ondergetekenden de last onder dwangsom overeenkomstig de recentlijk door de regering vastgestelde de Landsverordening actualisering en harmonisatie toezichtlandsverordening Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten hebben opgenomen in dit ontwerp. Zolang deze algemene landsverordening bevattende regels van bestuursrecht niet is vastgesteld, zal telkens handhavingsbepalingen met bijbehorende memorie van toelichting in afzonderlijke landsverordeningen te worden opgenomen.

Artikel 28

De last onder dwangsom bevat twee elementen. Het eerste element bevat een last, een bevel strekkende tot het herstel van de overtreding. Het woord "herstel" impliceert dat de last onder dwangsom, een herstelsanctie is.

Het tweede element houdt een voorwaardelijke verplichting tot betaling van een geldsom in. De verplichting tot betaling ontstaat pas als de last niet of niet tijdig wordt uitgevoerd.

Artikel 29

Aan het eerste lid van artikel 29, ontleent de minister zijn bevoegdheid om een last onder dwangsom op te leggen. Deze bepaling is zodanig geformuleerd dat een ieder die niet voldoet aan de wettelijke verplichtingen, een dwangsom opgelegd kan worden. Een bestuurlijke sanctie kan in het algemeen slechts worden opgelegd nadat een overtreding heeft plaatsgevonden. Voor deze herstelsanctie is in de Nederlandse rechtspraak aanvaard en gecodificeerd in de Nederlandse Algemene wet bestuursrecht, dat de last onder dwangsom in bijzondere omstandigheden ook preventief kan worden opgelegd.

Bij de toepassing van deze bevoegdheid, waarbij aan de minister de bevoegdheid wordt gegeven om preventief een last op te leggen, dient de Bank terughoudendheid te betrachten. Het gaat hier namelijk om een ingrijpende bevoegdheid. In een dergelijk geval dient de minister uiteraard in de beschikking de overtreding omschrijven en het te overtreden voorschrift benoemen. Gelet daarop moet nauwkeurig vaststaan welke norm dreigt te worden overtreden. Daarnaast dient natuurlijk een belangenafweging door de minister plaats te vinden.

In het vierde lid wordt bepaald dat de last de maatregelen moet omschrijven die de overtreder moet nemen om verbeurte van een dwangsom te voorkomen.

De minister dient ingevolge dit lid aan de overtreder een termijn te gunnen gedurende welke de overtreder de last kan uitvoeren zonder dat hij een dwangsom verbeurt. Ook indien het gaat om een last gericht op het voorkomen van een herhaling, kan een begunstigingstermijn worden gegeven. Volgens jurisprudentie van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State behoeft bij een last onder dwangsom die strekt tot het voorkomen van herhaling echter geen termijn te worden gegund.

Artikel 30

In het eerste lid wordt bepaald dat een dwangsom kan worden vastgesteld op een bedrag ineens, op een bedrag per tijdseenheid waarin de last niet is uitgevoerd of op een bedrag voor iedere overtreding van de last. Voor een bedrag ineens kan worden gekozen indien de overtreder éénmaal voor een bepaalde datum een bepaalde handeling moet verrichten. Indien per tijdseenheid of per overtreding een last wordt opgelegd, kan boven een bedrag van Naf. 4500,- geen dwangsom meer worden verbeurd. Voor alle varianten geldt het evenredigheidsbeginsel.

Artikel 31

Dit artikel regelt de termijn voor betaling van een dwangsom. Bij verbeurte van een dwangsom ontstaat de betalingsverplichting echter van rechtswege door de overtreding van de last en niet pas door de latere invorderingsbeschikking.

Artikel 32

Dit artikel regelt de omstandigheden waaronder op verzoek van de overtreder wijzigingen kunnen worden aangebracht in de opgelegde last of hoogte van de dwangsom. Bij “onmogelijkheid om aan de verplichtingen te voldoen”, dient in de eerste plaats te worden gedacht aan overmachtsituaties. (Gedeeltelijke) opheffing is op zijn plaats voorzover de last definitief niet meer kan worden nagekomen. Indien de overtreder echter tijdelijk niet aan zijn verplichtingen kan voldoen, kan de minister de looptijd opschorten. Indien de last gedeeltelijk wordt opgeheven, kan de minister de dwangsom verminderen.

Het tweede lid staat de minister niet in de weg om ambtshalve de last op te heffen.

Artikel 33

In tegenstelling tot de rechtsvordering tot betaling van een geldsom, die vijf jaren nadat de voorgeschreven betalingstermijn is verstreken verjaart, is de verjaringstermijn voor het invorderen van verbeurde dwangsommen één jaar nadat de voorgeschreven betalingstermijn is verstreken.

Artikel 34 en 35

Artikel 36

Dit artikel ziet op de rechtvaardigingsgronden. Het Wetboek van Strafrecht regelt in de artikelen 1:114 e.v. en volgende een aantal gevallen waarin geen straf kan worden opgelegd: de zogenoemde strafuitsluitingsgronden. Deze vallen uiteen in rechtvaardigingsgronden en schulditsluitingsgronden. Indien zich een rechtvaardigingsgrond voordoet, is het feit niet strafbaar en kan er dus niemand voor worden gestraft. Schulditsluitingsgronden daarentegen zien op de schuld van de individuele dader. De dader die zich op een schulditsluitingsgrond kan beroepen, kan in beginsel niet worden gestraft. Rechtvaardigingsgronden zijn voor alle bestuurlijke sancties van belang, schulditsluitingsgronden daarentegen alleen voor bestuurlijke boeten. Voor het kunnen opleggen van een herstelsanctie is immers niet vereist dat de overtreder iets te verwijten valt. De klassieke rechtvaardigingsgronden zijn overmacht, noodweer, handelen ter uitvoering van een wettelijk voorschrift en handelen ter uitvoering van een bevoegd gegeven ambtelijk bevel.

Artikel 40

Overtreding van het bij of krachtens deze landsverordening bepaalde wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste twee maanden of geldboete van ten hoogste de tweede categorie.

Artikel 41

De beroepsgroep van dierenartsen en para-veterinairen kent op Curaçao nog geen tuchtrechtspraak. Met de tuchtrechtspraak kan de 'eer en waardigheid' van het beroep in stand worden gehouden. Een persoon die ontevreden is over een dierenarts of een paraveterinair, kan een klacht indienen bij het tuchtcollege van de beroepsgroep. Vaak vindt de klager dat de beklaagde onzorgvuldig heeft gehandeld, te traag heeft opgetreden of onvoldoende voorlichting heeft gegeven. Het tuchtcollege (of de tuchtraad) bestaat veelal uit enkele leden van de beroepsgroep en bijvoorbeeld een rechter of oud-rechter.

De tijd zal het zeggen of de alhier gevestigde dierenartsen zich zullen verenigen, en zich zullen inzetten om een tuchtrechtspraak van grond te krijgen.

Artikel 42

De Hondenverordening wordt vanwege de sterk verouderde bepalingen, die in strijd zijn met het uitgangspunt dat het dier een intrinsieke waarde heeft, ingetrokken.

Artikel 43

Een overgangsbepaling voor de registratie van de reeds gevestigde dierenartsen.

Artikel 44

De inwerkingtreddingsbepaling maakt het mogelijk dat de artikelen op verschillende tijdstippen in werking treden. Die verplichtingen waar houders van dieren zich op moeten voorbereiden, zoals het chippen van het dier, zullen op een later tijdstip in werking treden. Ook de overheid zal de nodige maatregelen moeten treffen om een databank in te voeren.